

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ
РАДЮ И ДВЕТЕ БАБИ

chitanka.info

В дома на Кръстю Ламбрев, бригадир и партиен секретар на добралъшкото трудовокооперативно земеделско стопанство, има радиоточка. Накипената с дантела и варак бакелитова кутия е закрепена току под тавана, за да не я достигат Кръстювите двете баби — Деля и Марика: първата — майка на жена му, втората — негова майка, на деветдесет и четири години. С какво застрашават двете баби радиоточката — „Радя“, както я наричат те? С какво я заплашват?

Кръстю пази „точката“ не от гнева на двете баби, а от тяхната любов. Те най-чистосърдечно си мислят, че в малката кутия има човек, и желаят да се грижат за него. Веднъж гласът на „Радя“ попрегаснал и двете баби завикали на снахата: „Петро мари, сипни на Радя млечице, че гласът му е прегаснал!“ Петра не обърнала внимание и си отишла по работата, но като се върнала, сварила майка си покачена на стол, когато се канела да оправи гласа на „Радю“ с канче прясно мляко.

Вечерта Кръстю се опитал да обясни на бабите, че в кутията няма човек, че гласът човешки идва по жицата.

— Тъй ли? — сопнала се баба Деля. — Ако жиците можеха да пеят и да приказват като Радя, защо не пропее жицата на двора, дето сме закачили прането? Кажй де!

— Жицата не приказва — поправил се Кръстю. — Приказват хора, но гласовете им идват по жицата.

— Вземи тогава една жица, че й викай, да те чуе!... — разсърдила се майка му не на шега.

— Щом е тъй — опитал Кръстю последното средство, — кажй ми как се побира в една кутия човек?

— Как ли? — обадила се в защита на своята сватя баба Марика. — Има, сине, хора жиновити, та се побират не в кутия, а в напръстник! Не беше ли едно „жиновито“ заследило баща ти, кога беше пъдарин в Касъмово? През „Баба“ като минавал, стъмнило се и едно мъниче го заследило, сетне станало заек, като влезъл в селото — превърнало се в турчин, че и турчинът се изгубил, и като си дойде в стаята — на пояса му една хлебарка. Прекръсти се и чак тогава се изгуби...

Бай Кръстю разбрал, че загубил битката, но все пак, за да не отиде съвсем напразно тоя разговор, помолил майка си:

— Щом като е жиновито, не му сипвайте мляко! Гласът му е прегаснал от времето, огрее ли слънце — пак ще се оправи. — И за

всеки случай Кръстю повдигнал дъсчицата, тъй че и на стол да се покачат двете баби, да не могат да я стигнат.

Случи ми се да се запозная с Кръстювите двете баби и да вода с тях паметен разговор.

Когато влязох в стаята, където Кръстюви денуват и готвят, бабите си бяха легнали. Щом видяха, че влиза непознат — дигнаха се и двете: баба Неделя от ъгъла зад печката, баба Карика — от одърчето край оджака. Баба Деля впери в мене тъмните си, още пъргави очи и първа се обади:

— Ти кое си бре? Да не си от гърковците?

— Не съм от гърковците, яворче съм — отговорих силничко, като смятах, че бабата недочува.

— Че не викай толкова силно!... Мазилката от тавана ще окапе! — жегна ме тя, седна край печката и заоправя забрадката си. — Покани го, Петро, покани го да хапне! — обърна се тя към дъщеря си.

Петра сложи на софрата канче с прясно мляко, сланина, хляб и яйца и ме прикани да вечерям. Двете баби седнаха насреща ми, във висша степен заинтригувани — и двете възнисички, но държливи, с наплетени конци вместо плитки и с по една панделка на плитките: у баба Деля — морава, на баба Марика — лимоненожълта.

— Е-е, кажи сега, ябанджийо, кажи новото? — подкачи баба Деля.

— То сега новото все от едно място излиза — кимнах към радиоточката.

Баба Неделя поклати глава:

— Бре-е-ей, как се не умори наш Радю, устата му как не омаляха от сутрин до вечер да се смее и приказва! И все му е драго, и все вика: „Втори живот живеем и още по-хубав ще го направим“. Откак е дошъл той, без дружинка сме не останали с моята сватя: и като мечка реве, и като петел пее, и като кукувица кука... На жена се прави, на дете... на какво ли не!... И за Хахарин разправяше, дето се шишнал въз небето... Ти чу ли?

— Чух, чух.

— Надрипнал облаците и оттам видел Земята — продължи баба Неделя. — Била като лешник.

— Видял, видял, само господ не видял! Нямало господ на небето — обяви Кръстю. — Да знаете!

— И ти да знаеш отсега, че небето е надиплено на седем ката, сине!... Господ е в най-горния кат, затова са го не видели, нали, сватя? — затырси баба Деля теологическата помощ на баба Марика, която безстрастно си печеше ръцете на печката, заслушана в нашия разговор.

— Гагарин се е застыгал пак да хвърчи и тоя път ще иде чак до седмото небе! — закани се Кръстю. — Ще видите!

— Я видим, я не — намеси се и баба Марика. — Косилницата ако ни остави, ще видим, ако не — сладко ви жито с орехи!

— Ща са държим, мари! — рече баба Неделя. — Ща подпираме вратничето, да не влезе косилницата с косата... И Радя жа пуснем да вика. Като види, че сме дружина, ща са остави... С две глухи баби няма да са препълни светът! Ние още си можем и фасул да прекопаем, градина да насадим, кокошки да нахраним... Кажи, зетьо, ама силно кажи, да чуе сладката и медена!

— Тъй е, тъй, и фасула прекопавате, и градината вадите, че и на мене акъл давате — съгласи се Кръстю. — Чухте ли какво казаха снощи за времето?

— От пладнина сетне щяло да вали — отговаря баба Марика. — Ти по-рано да станеш, стегни мъжете, по-ранко да засеят! Ровнат ли се в земята картофите — страшно няма... Нека си вали!... Айй, гиди Радю, откъде са пък научи да познава времето! Пусни го, мари Петро, да попее на ябанджийчето! — обърна се баба Марика към снаха си и в очите й засвети възхищение и гордост.

— Я викам, зетьо, дали от Радя няма да чуем някой хабер и за Петър, за внука? — попита баба Неделя.

Кръстю се засмя:

— Я кажи, майко, как са го изпратили в Русия! — дяволито ми намигна той и настоя: — Кажи, кажи!

— Че то снахата ми разправяше — започна баба Деля. — Завели го в рускуту консулато. Седяли си там в една кошарка и както си седяли, закачило ги нещо, та ги дигнало нагоре. Сетне дошъл при тях един, консула... та рекъл на Петра: „Петре, ти жа вървиш в Русия. В дрехите си нафталин да туриш, та като се върнеш, да си ги найдеш готови...“ Тъй просъдил и забрали Петърча.

Докато баба Деля разправяше легендарната история за внука си Петър, който следваше в Съветския съюз, Кръстювата булка завъртя

копчето на вълшебната кутия и от радиоточката се разнесе гласът на народния певец:

*... Излял е Делю войвода
в Дъмбовица, в Караджовица,
млогу е майки разплакал,
най-млогу млади невести...*

— Вие барем, младите, сте орахатени от турци и войводи, пък ние за две аспри сме жънали от изник слънце до заник на Ходжоолу. Ние жънем, пък аргатинът ни подпира отзад с масура на шишането: „Чабук, чабук!“ да бързае. Пък сега трета година мъжете орало не са побарали.

Тъжната войводска песен замлъкна и „Радю“ заситни ръченица.

— Хайде, сватя! — оживи се баба Деля. — Взимай фурката да поводиш хорото!... Защо не беше тоя Радю на младо време... — искрено съжали тя и разговорът между бабите кривна в друга посока: за хората и гайдите, за попрелките на борина и среднощни случки с „дракуси“ и вампири, превъплътени как ли не...

И докато слушах тоя разговор, долових как в душите на тия чудни баби — символи на цяло едно поколение — се бяха странно смесили два различни свята. Новият, силният, светът на „Радя“, неудържимо навлизаше в тяхното съзнание, за да измести света на ангарията, караконджите и вампирите. И бях сигурен, че те са щастливи, защото са прекрачили в тоя свят, насеян с чудеса — от чудни по-чудни, в който те, простодушните рожби на миналия век, се разхождат с опиянението на деца, попаднали в царството на чудесата.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.